

جزوہ سوالات تشریحی

دین و زندگی ۳

(پایہ دوازدهم)

جمع آوری: محمد فرسنگیان

درس یکم

۱. هر کدام از ما، براساس ..... خویش، خدا را می یابیم و حضورش را درک می کنیم. (فطرت - عقل)
۲. ما به روشنی می دانیم در جهانی زندگی می کنیم که آفریننده ای ..... آن را هدایت و پشتیبانی می کند و به موجودات و مخلوقات مدد می رساند. (حکیم - عالم)
۳. شناخت فطری یک شناخت ..... به شمار می رود. (کامل و نهایی - اولی و ابتدایی)
۴. قرآن کریم ما را به معرفت عمیق تر درباره خداوند فرا می خواند و راه های گوناگونی برای درک وجود او و نیز شناخت ..... او به ما نشان می دهد. (صفات و افعال - چیستی و ذات)
۵. تفکر درباره نیازمندی جهان به خدا منجر به شناخت ..... برای انسان می شود (اکتسابی - فطری)
۶. هر گاه به خود می نگریم خود را پدیده هایی می یابیم که وجود و هستی ما از خودمان نیست. و این مقدمه ..... به شمار می رود. (اول - دوم)
۷. پدیده هایی که وجودشان از خودشان نیست، ضرورتاً برای موجود شدن نیازمند پدید آورنده هستند که این مقدمه ..... به شمار می رود. (اول - دوم)
۸. اگر بگویم چیزی که شیرین نیست برای شیرین شدن به چیزی که خودش شیرین است نیاز دارد به مقدمه ..... اشاره کرده ایم. (اول - دوم)
۹. بیت «چون تواند که بود هستی بخش / ذات نایافته از هستی بخش، به مقدمه ..... اشاره دارد. (اول - دوم)
۱۰. اگر موجودی خود ذاتاً موجود باشد به موجود دیگری برای به وجود آمدن نیازمند ..... (است - نیست)
۱۱. موجودی که وجودش ذاتی باشد دیگر یک ..... به شمار نمی رود (پدید آورنده - پدیده)
۱۲. در آیه «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ» خطاب خداوند به ..... است. (مؤمنان - مردم)
۱۳. طبق آیه «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» خداوند، خویش را با دو صفت ..... معرفی کرده است. (بی نیاز و ستوده - عالم و حکیم)
۱۴. اگر گفته شود که موجودات دائماً با زبان حال، به پیشگاه الهی عرض نیاز می کنند و خداوند هم دائماً به آنها هستی می بخشد به نیازمندی در مرحله ..... پرداخته ایم. (پیدایش - بقا)
۱۵. آیه شریفه «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» به نیازمندی مخلوقات در حوزه ی ..... اشاره دارد. (پیدایش - بقا)
۱۶. هر چه معرفت انسان به خدا بیشتر می شود، عجز او نزد پروردگار ..... می یابد. (کاهش - افزایش)
۱۷. ذهن ما گنجایش درک موضوعات نامحدود را ..... (دارد - ندارد)
۱۸. پیامبر اکرم (ص) در مساله خداشناسی به ما توصیه کرده اند که در ..... خدا تفکر نکنیم. (صفات - ذات)
۱۹. برای انسانی که در مسیر خداشناسی گام برداشته شناخت صفات و اسماء الهی ..... است. (ممکن - غیر ممکن)
۲۰. شناخت ذات الهی به معنای شناخت ..... خداست که امری ..... می باشد. (هستی - ممکن / چیستی - غیر ممکن)
۲۱. ما چگونه خدا را می یابیم و حضورش را درک می کنیم؟
۲۲. کدام یک از صفات خداوند است که عالم را هدایت و پشتیبانی می کند؟
۲۳. یک نمونه از راه های شناخت غیر فطری افعال و اوصاف خداوند را نام ببرید؟
۲۴. یک موجود در چه صورت در موجود بودن به دیگری نیازمند نمی باشد؟
۲۵. در چه صورت انسان نیازمندی خویش به خدا را بهتر درک می کند؟
۲۶. آیه «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» نیازمندی مخلوقات در چه سطحی را بیان می کند؟
۲۷. چرا دست یابی به معرفت عمیقی که به انسان توان می دهد تا هر چیز را تجلی خدا ببیند، برای جوانان مقدورتر است؟
۲۸. چه جنبه ای از شناخت خدا برای ما انسان ها ممکن نمی باشد؟

درس یکم

۱. هر کدام از ما، براساس ..... خویش، خدا را می یابیم و حضورش را درک می کنیم. (فطرت - عقل)
۲. ما به روشنی می دانیم در جهانی زندگی می کنیم که آفریننده ای ..... آن را هدایت و پشتیبانی می کند و به موجودات و مخلوقات مدد می رساند. (حکیم - عالم)
۳. شناخت فطری یک شناخت ..... به شمار می رود. (کامل و نهایی - اولی و ابتدایی)
۴. قرآن کریم ما را به معرفت عمیق تر درباره خداوند فرا می خواند و راه های گوناگونی برای درک وجود او و نیز شناخت ..... او به ما نشان می دهد. (صفات و افعال - چیستی و ذات)
۵. تفکر درباره نیازمندی جهان به خدا منجر به شناخت ..... برای انسان می شود (اکتسابی - فطری)
۶. هر گاه به خود می نگریم خود را پدیده هایی می یابیم که وجود و هستی ما از خودمان نیست. و این مقدمه ..... به شمار می رود. (اول - دوم)
۷. پدیده هایی که وجودشان از خودشان نیست، ضرورتاً برای موجود شدن نیازمند پدید آورنده هستند که این مقدمه ..... به شمار می رود. (اول - دوم)
۸. اگر بگویم چیزی که شیرین نیست برای شیرین شدن به چیزی که خودش شیرین است نیاز دارد به مقدمه ..... اشاره کرده ایم. (اول - دوم)
۹. بیت «چون تواند که بود هستی بخش / ذات نایافته از هستی بخش، به مقدمه ..... اشاره دارد. (اول - دوم)
۱۰. اگر موجودی خود ذاتاً موجود باشد به موجود دیگری برای به وجود آمدن نیازمند ..... (است - نیست)
۱۱. موجودی که وجودش ذاتی باشد دیگر یک ..... به شمار نمی رود (پدید آورنده - پدیده)
۱۲. در آیه «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ» خطاب خداوند به ..... است. (مؤمنان - مردم)
۱۳. طبق آیه «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» خداوند، خویش را با دو صفت ..... معرفی کرده است. (بی نیاز و ستوده - عالم و حکیم)
۱۴. اگر گفته شود که موجودات دائماً با زبان حال، به پیشگاه الهی عرض نیاز می کنند و خداوند هم دائماً به آنها هستی می بخشد به نیازمندی در مرحله ..... پرداخته ایم. (پیدایش - بقا)
۱۵. آیه شریفه «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» به نیازمندی مخلوقات در حوزه ی ..... اشاره دارد. (پیدایش - بقا)
۱۶. هر چه معرفت انسان به خدا بیشتر می شود، عجز او نزد پروردگار ..... می یابد. (کاهش - افزایش)
۱۷. ذهن ما گنجایش درک موضوعات نامحدود را ..... (دارد - ندارد)
۱۸. پیامبر اکرم (ص) در مساله خداشناسی به ما توصیه کرده اند که در ..... خدا تفکر نکنیم. (صفات - ذات)
۱۹. برای انسانی که در مسیر خداشناسی گام برداشته شناخت صفات و اسماء الهی ..... است. (ممکن - غیر ممکن)
۲۰. شناخت ذات الهی به معنای شناخت ..... خداست که امری ..... می باشد. (هستی - ممکن / چیستی - غیر ممکن)
۲۱. ما چگونه خدا را می یابیم و حضورش را درک می کنیم؟
۲۲. کدام یک از صفات خداوند است که عالم را هدایت و پشتیبانی می کند؟
۲۳. یک نمونه از راه های شناخت غیر فطری افعال و اوصاف خداوند را نام ببرید؟
۲۴. یک موجود در چه صورت در موجود بودن به دیگری نیازمند نمی باشد؟
۲۵. در چه صورت انسان نیازمندی خویش به خدا را بهتر درک می کند؟
۲۶. آیه «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» نیازمندی مخلوقات در چه سطحی را بیان می کند؟
۲۷. چرا دست یابی به معرفت عمیقی که به انسان توان می دهد تا هر چیز را تجلی خدا ببیند، برای جوانان مقدورتر است؟
۲۸. چه جنبه ای از شناخت خدا برای ما انسان ها ممکن نمی باشد؟

درس یکم

۲۹. در یک رابطه «علی، بین درک بیشتر فقر و نیاز، و افزایش کمال، کدام یک علت و کدام یک معلول است؟
۳۰. در حدیث «تفکروا فی کل شیء...» پیامبر (ص) ما را به تفکر در چه امری توصیه می‌کند؟
۳۱. قرآن پس از شناخت فطری ما را به چه شناختی دعوت می‌کند و نمونه‌ای از این نوع شناخت کدام است؟
۳۲. مقدمه اول در اثبات نیاز عالم به خدا در پیدایش را بیان کنید؟
۳۳. مقدمه دوم در اثبات نیاز علام به خدا را بیان کنید و یک مثال بزنید؟
۳۴. چه وقت یک موجود به پدیده آورنده نیازمند نیست و این چگونه موجودی است؟
۳۵. معنای آیه «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ» را بیان نمایید؟
۳۶. نیازمندی در بقا را توضیح داده و بگویید این رابطه چه تفاوتی با رابطه بین یک ساختمان با بنا دارد؟
۳۷. ترجمه آیه شریفه «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» را بیان کنید.
۳۸. چه رابطه‌ای بین کمال و معرفت انسان نسبت به خویش و احساس نیاز او نسبت به خدا برقرار است و نمونه این رابطه را در پیامبر اکرم (ص) توضیح دهید؟
۳۹. این که خداوند نور هستی است به چه معناست و درک این مفهوم چه تأثیری در نگاه ما نسبت به مخلوقات خدا دارد؟
۴۰. منظور از معرفت عمیق و والا در مواجهه با مخلوقات خدا چیست و برای کسب آن چه باید کرد؟
۴۱. چه موضوعاتی برای ما قابل شناخت و چه موضوعاتی غیر قابل شناخت‌اند؟ چرا؟
۴۲. صحیح یا غلط بودن عبارات زیر را مشخص کنید.
- هر کدام از ما، بر اساس فطرت خویش، خدا را می‌یابیم و حضورش را درک می‌کنیم.
- یکی از راه‌های شناخت فطری، تفکر درباره نیازمندی جهان در پیدایش خود به آفریننده و خالق است.
- هرگاه به خود نظر می‌کنیم، خود را پدیده‌ای می‌یابیم که وجود و هستی مان از خودمان نبوده است.
- برخی پدیده‌ها که وجودشان از خودشان نیست، ضرورتاً برای موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده‌ای هستند که خودش پدیده نباشد و وجودش از خودش باشد.
- درک اینکه ما و موجودات اطرافمان همه پدیده هستیم مربوط به مقدمه اول است.
۴۳. صحیح یا غلط بودن عبارات زیر را مشخص کنید.
- یک موجود، فقط در صورتی در موجود بودن نیازمند به دیگری نیست، که خودش ذاتاً موجود باشد.
- آنچه که پدیده نیست و نیاز به پدیده آورنده ندارد، همواره بوده و خواهد بود.
- چیزی که پدیده نباشد وجودی است که خودش ذاتاً موجود نبوده است.
- موجودی که پدیده به شمار می‌رود تنها برای پیدایش به پدید آورنده نیاز دارد.
- درک اینکه ما و سایر موجودات پدیده هستیم، مقدمه دوم در اثبات نیاز عالم به خداست.

جواب درس یکم

۱. فطرت
هر کدام از ما، براساس فطرت خویش، خدا را می یابیم و حضورش را درک می کنیم.
۲. حکیم
ما به روشنی می دانیم در جهانی زندگی می کنیم که آفریننده ای حکیم آن را هدایت و پشتیبانی می کند و به موجودات و مخلوقات مدد می رساند.
۳. اولی و ابتدایی
شناخت فطری یک شناخت اولی و ابتدایی است که باید با شناخت حاصل از تفکر آن را کامل کرد.
۴. صفات و افعال
قرآن کریم ما را به معرفت عمیق تر درباره خداوند فرا می خواند و راه های گوناگونی برای درک وجود او و نیز شناخت صفات و افعال او به ما نشان می دهد. یکی از این راه ها تفکر درباره نیازمند بودن جهان، در پیدایش خود، به آفریننده و خالق است.
۵. اکتسابی
چون به تفکر اشاره کرده است پس مقصودش شناخت اکتسابی است نه شناخت فطری
۶. اول
اگر صرفاً به پدیده بودن ما و سایر مخلوقات اشاره شد، مقصود مقدمه اول است.
۷. دوم
وقتی به نیازمندی پدیده به پدید آورنده اشاره می کند پس منظور همان مقدمه دوم است.
۸. دوم
دقت کنید که هر گاه به نیاز اشاره شد، مقدمه دوم مد نظر است چرا که مقدمه اول اصلاً به نیازمندی اشاره ندارد.
۹. دوم
این بیت چون به نیازمندی پدیده به پدید آورنده اشاره دارد پس به مقدمه دوم مربوط است.
۱۰. نیست
یک موجود فقط در صورتی در وجود خود نیازمند به دیگری نیست که خودش ذاتاً موجود باشد. در این صورت، چنین چیزی دیگر پدیده نیست و نیاز به پدید آورنده نخواهد داشت.
۱۱. پدیده
یک موجود فقط در صورتی در وجود خود نیازمند به دیگری نیست که خودش ذاتاً موجود باشد. در این صورت، چنین چیزی دیگر پدیده نیست و نیاز به پدید آورنده نخواهد داشت.
۱۲. مؤمنان
در ابتدای آیه مؤمنان را خطاب قرار داده است.
۱۳. بی نیاز و ستوده
چون در انتهای آیه عبارت های «غنی، و حمید، به چشم می خورد پس منظور بی نیاز و ستوده بودن خداست.
۱۴. بقا
دقت کنید که هستی بخشی دائمی به یک موجود به نیازمندی در بقا اشاره دارد نه در پیدایش.
۱۵. بقا
افزایش
۱۶. افزایش
هر چه معرفت انسان به خود و رابطه اش با خدا بیشتر شود (علت)، نیاز به او را بیشتر احساس و عجز و بندگی خود را بیشتر ابراز می کند. (معلول)
۱۷. ندارد
دسته دوم موضوعاتی هستند که نامحدودند و ذهن ما گنجایش درک آنها را ندارد؛ زیرا لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است.
۱۸. صفات

جواب درس یکم

پیامبر اکرم (ص): تفکروا فی کل شیء ولا تفکروا فی ذات الله

۱۹. ممکن

دقت کنید که این ذات خداست که قابل شناخت نیست و الا می توان صفات خدا را شناخت.

۲۰. چیستی - غیر ممکن

منظور از شناخت ذات خدا درک چیستی اوست که امری غیر ممکن به شمار می رود.

۲۱. بر اساس فطرت خویش

۲۲. حکمت

۲۳. تفکر درباره نیازمند بودن جهان به خدا

۲۴. وجودش ذاتی باشد

۲۵. با افزایش معرفت به خود و رابطه اش با خدا

۲۶. بقا

۲۷. پاکی و صفای قلب دارند.

۲۸. ذات یا چیستی

۲۹. افزایش کمال علت است و درک بیشتر فقر معلول

۳۰. هر چیزی غیر از ذات خدا

۳۱. قرآن کریم ما را به معرفت عمیق تر درباره خداوند فرا می خواند و راه های گوناگونی را برای درک وجود او و نیز شناخت صفات

و افعال او به ما نشان می دهد. یکی از این راه ها تفکر درباره نیازمند بودن جهان، در پیدایش خود، به آفریننده و خالق است.

۳۲. اگر به خود نظر کنیم، خود را پدیده ای می یابیم که وجود و هستی مان از خودمان نیست. در اشیای پیرامون نیز که تأمل کنیم،

آن ها را همین گونه می بینیم؛ حیوانات، نباتات، جمادات، زمین، ستاره ها و کهشان ها، همه را، پدیده هایی می یابیم که وجودشان از

خودشان نبوده و نیست.

۳۳. پدیده ها، که وجودشان از خودشان نیست، برای موجود شدن نیازمند به پدیده آورنده ای هستند که خودش پدیده نباشد، بلکه

وجودش از خودش باش؛ همان طور که چیزهایی که شیرین نیستند، برای شیرین شدن نیازمند به چیزی هستند که خودش شیرین

باشد.

۳۴. در آفرینش نیز، یک موجود فقط در صورتی در وجود خود نیازمند به دیگری نیست که خودش ذاتاً موجود باشد. در این

صورت، چنین چیزی دیگر پدیده نیست و نیاز به پدید آورنده نخواهد داشت؛ همواره بوده است و همواره خواهد بود و او همان خدای

متعال است.

۳۵. ای مردم شما (همگی) نیازمند به خدائید؛ تنها خداوند است که بی نیاز و شایسته هر گونه حمد و ستایش است!

۳۶. کار بنا فقط جابه جا کردن مواد و چینش آن ها است. اما خداوند، خالق سنگ و چوب و گچ و چوب، و خواص آنها و حتی خالق

خود بنا است. بر این اساس وجود و هستی بنا و نیز وجود مصالح و خواص آنها، همه وابسته به خداست و خداوند هر لحظه اراده کند،

آنها از بین می روند و ساختمان متلاشی می گردد. به همین جهت، جهان همواره و در هر آن، به خداوند نیازمند است و این نیاز هیچ گاه

قطع یا کم نمی شود. (و این همان نیازمندی در بقا است.)

۳۷. هر آنچه در آسمان و زمین است پیوسته از او درخواست می کند، او همواره دست اندر کار امری است.

۳۸. انسان های آگاه دائماً سایه لطف و رحمت خدا را احساس می کنند و خود را نیازمند عنایات پیوسته او می دانند. هر چه معرفت

انسان به خود و رابطه اش با خدا بیشتر شود (علت)، نیاز به او را بیشتر احساس و عجز و بندگی خود را بیشتر ابراز می کند. (معلول)

برای همین است که پیامبر گرامی ما، با آن مقان و منزلت خود در پیشگاه الهی، عاجزانه از خداوند می خواهد که برای یک لحظه هم،

لطف و رحمت خاصش را از او نگیرد و او را به حال خود واگذار نکند:

اللهم لا تکلنی الی طرفه عین ابدا

خدایا لحظه ای مرا به خود وامگذار

۳۹. خداوند نور هستی است. یعنی تمام موجودات (وجود، خود را از او می گیرند و به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی

می گذارند. در واقع، هر موجودی در حدّ خودش تجلی بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است. از

همین رو آنان که به دقت و تأمل در جهان هستی می نگرند، در هر چیزی خدا را مشاهده می کنند و علم و قدرت او را می بینند.

۴۰. اینکه انسان بتواند با هر چیزی خدا را ببیند، معرفتی عمیق و والاست که در نگاه نخست مشکل به نظر می آید، اما هدفی قابل

دسترس است، به خصوص برای جوانان و نوجوانان که پاکی و صفای قلب دارند. اگر قدم پیش بگذارید و با عزم و تصمیم قوی حرکت

کنیم، به یقین خداوند نیز کمک خواهد کرد و لذت چنین معرفتی را به ما خواهد چشاند.

جواب درس یکم

۴۱. دسته اول موضوعاتی هستند که در محدوده شناخت ما قرار می گیرند. در حقیقت، ذهن ما توان و گنجایش فهم چستی و ذات چنین موضوعاتی را دارد، زیرا همه آنها اموری محدود هستند.
- دسته دوم موضوعاتی هستند که نامحدودند و ذهن ما گنجایش درک آنها را ندارد؛ زیرا لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است. در واقع، ما به دلیل محدود بودن ذهن خود نمی توانیم ذات امور نامحدود را تصور کنیم و چگونگی وجودشان را دریابیم. خداوند حقیقتی نامحدود دارد؛ در نتیجه، ذهن ما نمی تواند به حقیقت او احاطه پیدا کند و ذاتش را شناسایی نماید.
۴۲. صحیح
۴۳. عبارتی که بیان شده است کاملاً صحیح است.
۴۴. غلط
- دقت کنید که شناخت فطری از راه تفکر و به صورت اکتسابی نیست.
۴۵. صحیح
- عبارتی که در سؤال آمده است مطابق با مقدمه اول بوده و صحیح است.
۴۶. غلط
- اگر به سؤال دقت کنید کلمه برخی در ابتدای آن به غلط مطرح شده و جمله را خراب کرده است. (همه پدیده ها به پدیدآورنده نیازمند هستند.)
۴۷. صحیح
- عبارتی که در سؤال آمده است مطابق با مقدمه اول بوده و صحیح است.
۴۸. صحیح
۴۹. عبارتی که در این سؤال عین عبارت کتاب است.